

Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική

Πρόσφατες εξελίξεις, νέες τάσεις

Α. Η Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική: Αιτιολόγηση, Ιστορική αναδρομή, Γενικές αρχές και κριτική αποτίμησή τους. Η Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε. στη νέα Μεταρρυθμιστική Συνθήκη (Συνθήκη της Λισσαβόνας)

1. Αιτιολόγηση

Γιατί να υπάρχει μια κοινή ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική; Διάφορες πιθανές αιτιολογήσεις έχουν δοθεί κατά καιρούς από πολιτικούς επιστήμονες και οικονομολόγους. Ορισμένες πιθανές αιτίες που μας έρχονται στο μυαλό είναι:

1. Η άμβλυνση οικονομικών ανισοτήτων που κατανέμονται ανισομερώς στην επικράτεια της ΕΕ
2. Η διευκόλυνση μετάβασης ορισμένων Κρατών Μελών και των περιφερειών τους σε πιο ανεπτυγμένες οικονομίες με επώδυνες δομικές αλλαγές, και
3. Η ανάπτυξη και η βέλτιστη αξιοποίηση συντελεστών παραγωγής που υποχρησιμοποιούνται σε διάφορες περιφέρειες και συνεπώς η βέλτιστη χωρική κατανομή της ευρωπαϊκής παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών.

Τα παραπάνω επιχειρήματα επικαλούνται τόσο τη *δικαιοσύνη* (αλληλεγγύη μεταξύ ευρωπαϊκών περιφερειών) όσο και την *οικονομική αποτελεσματικότητα* (παραγωγή μεγαλύτερου κοινωνικού πλούτου).

Το ζήτημα που γεννάται, και που ασφαλώς προκαθορίζει όλη την φιλοσοφία της περιφερειακής πολιτικής της ΕΕ, είναι το εξής: Εφόσον το κάθε Κράτος Μέλος της Ένωσης ξεχωριστά διαθέτει μια εθνική πολιτική για τη στήριξη των πιο αδύναμων περιφερειών του, τότε ποιος είναι ο λόγος και ποια η προστιθέμενη αξία μιας *ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής*;

Διάφορα επιχειρήματα έχουν χρησιμοποιηθεί και εδώ, μεταξύ των οποίων:

1. Το επιχείρημα της *αλληλεγγύης*, σύμφωνα με το οποίο τα φτωχότερα κράτη μέλη είναι ανίκανα να στοχεύσουν, με τα περιορισμένα τους οικονομικά μέσα, ειδικά στα προβλήματα περιφερειακής ανάπτυξης και γι' αυτό χρειάζονται την ΕΕ.
2. Το επιχείρημα του *κοινού συμφέροντος*, σύμφωνα με το οποίο οι λύσεις στα προβλήματα περιφερειακής ανάπτυξης σε ένα Κράτος Μέλος ωφελούν εμμέσως και τα υπόλοιπα Κράτη Μέλη.
3. Το επιχείρημα της *αναδιανομής*, σύμφωνα με το οποίο απαιτείται ένας αναδιανεμητικός μηχανισμός μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ ούτως ώστε να προχωρήσει η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, και
4. Το επιχείρημα της *θεραπείας των άνισων επιπτώσεων των λοιπών ευρωπαϊκών πολιτικών*, σύμφωνα με το οποίο οι υπόλοιπες κοινές πολιτικές της ΕΕ (όπως π.χ. η Κοινή Γεωργική Πολιτική) δεν επιφέρουν ίδια αποτελέσματα σε όλες τις περιφέρειες και γι' αυτό χρειάζεται μια ειδική περιφερειακή πολιτική.

Από τα παραπάνω, το επιχείρημα της αλληλεγγύης (αρ. 1), αλλά και το επιχείρημα των άνισων αποτελεσμάτων των λοιπών ευρωπαϊκών πολιτικών (αρ. 4), είναι ευρείας αποδοχής. Ωστόσο, τα αλληλοσυνδεόμενα επιχειρήματα του κοινού συμφέροντος (αρ. 2) και της αναδιανομής (αρ. 3) αμφισβητούνται πολιτικά. Πράγματι, η ΕΕ δεν

αποτελεί ομοσπονδία και συνεπώς η περιφερειακή της πολιτική δεν μπορεί να υποστηριχθεί – επίσημα τουλάχιστον – στο όνομα ενός «φορολογικού φεντεραλισμού» (*fiscal federalism*) που συμβάλλει, μέσω ενός ομοσπονδιακού φόρου εισοδήματος και άλλων άμεσων μεταβιβάσεων, σε μια εξίσωση των ευκαιριών μεταξύ περιφερειών διαφορετικών επιπέδων οικονομικής ανάπτυξης.

Αντιθέτως, η βασική αιτιολόγηση της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής είναι η παροχή προσωρινής υποστήριξης στις ευρωπαϊκές περιφέρειες που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα ανταγωνιστικότητας. Τα Κράτη Μέλη που είναι καθαροί δότες στον κοινοτικό προϋπολογισμό δε θα δέχονταν ποτέ την πολύ μεγάλη αύξηση των κονδυλίων της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 και μετά αν δεν μπορούσαν να ελέγχουν ότι τα χρήματα θα πήγαιναν σε μέτρα ενίσχυσης του δυναμικού ανάπτυξης των φτωχότερων περιφερειών και όχι απλώς σε αναδιανομή εισοδήματος μεταξύ «πλούσιων» και «φτωχών» περιφερειών.

Επιπλέον, ένα επιχείρημα που ακούγεται πολύ είναι αυτό του *συντονισμού* μεταξύ εθνικών πολιτικών, σύμφωνα με το οποίο η περιφερειακή πολιτική που ασκείται σε καθαρά εθνικό επίπεδο έχει πάντοτε αποτελέσματα τα οποία, ναι μεν ξεπερνούν τα όρια του Κράτους Μέλους, αλλά δε λαμβάνονται αναγκαστικά υπόψη στο σχεδιασμό της εκάστοτε εθνικής πολιτικής. Γι' αυτόν το λόγο χρειάζεται μια **κεντρική αρχή συντονισμού των περιφερειακών πολιτικών σε πανευρωπαϊκό επίπεδο**.

Η βιβλιογραφία έχει καταδείξει ότι, παρόλο που η Ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική δεν έχει ως επίσημη αιτιολογική βάση της την αναδιανομή εισοδήματος μεταξύ πλούσιων και φτωχών Ευρωπαίων, αλλά την υποστήριξη του ανταγωνιστικού δυναμικού των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών, στην πραγματικότητα η πολιτική αυτή της ΕΕ έχει *εμμέσως ισχυρά αναδιανεμητικά αποτελέσματα*. Επιπλέον, είναι φανερό ότι στην περίπτωση των μεγάλων έργων υποδομών (όπως τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών και ενέργειας), η περιφερειακή πολιτική επιφέρει θετικές αναπτυξιακές επιπτώσεις στο σύνολο των Κρατών Μελών. Ωστόσο, πολλές άλλες πτυχές της περιφερειακής πολιτικής θα μπορούσαν θεωρητικά να αναληφθούν από τα ίδια τα Κράτη Μέλη στο όνομα της *αρχής της επικουρικότητας*, σύμφωνα με την οποία η ΕΕ αναλαμβάνει δράση μόνο στο βαθμό που οι κοινοί ευρωπαϊκοί στόχοι δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν ικανοποιητικά από τα ίδια τα Κράτη Μέλη (λόγω π.χ. των απαιτούμενων οικονομικών κλίμακας ή της απαιτούμενης τεχνογνωσίας).

2. Ιστορική αναδρομή

Η περιφερειακή πολιτική της (τότε) ΕΟΚ άρχισε με την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) (άρθ. 123 Συνθήκης ΕΟΚ), καθώς και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (άρθ. 40 Συνθήκης ΕΟΚ) το 1957. Όμως η ουσιαστική ώθηση στην ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική δόθηκε το 1973, μετά την πρώτη πετρελαϊκή κρίση και την πρώτη διεύρυνση της ΕΟΚ με την είσοδο της Μεγάλης Βρετανίας και της Ιρλανδίας.

Το 1975 ιδρύθηκε (με τον Κανονισμό 724/75/ΕΟΚ) το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)**, το οποίο κατόπιν ενσωματώθηκε στο πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο, δηλαδή στις ευρωπαϊκές Συνθήκες. Το ΕΤΠΑ αποτέλεσε βασικό εργαλείο άσκησης της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής. Ως καταστατικές του αρχές είχε την καταπολέμηση των μεγάλων περιφερειακών

ανισορροπιών της Κοινότητας μέσω της συμμετοχής στην ανάπτυξη και την αναδιάρθρωση των περιφερειών εκείνων που έχουν μείνει πίσω οικονομικά, καθώς και μέσω του δομικού μετασχηματισμού της οικονομίας των αποβιομηχανισμένων περιοχών.

Η **Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1986** προσέθεσε έναν επιπλέον τίτλο (Τίτλος V περί Οικονομικής και Κοινωνικής Συνοχής, άρθ. 130Α-130Ε) στη Συνθήκη. Αυτό το νέο ευρωπαϊκό κεκτημένο επικύρωσε το διπλασιασμό της χρηματοδοτικής βοήθειας προς τα φτωχότερα κράτη μέλη και τις περιφέρειες της Ένωσης. Για να γίνει όμως αυτό, τα πλουσιότερα κράτη μέλη ζήτησαν και πέτυχαν μια συνολική μεταρρύθμιση της περιφερειακής πολιτικής, η οποία αποφασίσθηκε το 1988 και άρχισε να ισχύει από την 1/1/1989.

Πριν τη **μεγάλη μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής το 1988**, τα κονδύλια του ΕΤΠΑ διανεμόνταν μεταξύ των Κρατών Μελών με βάση καθορισμένες ποσοστώσεις (*quotas*) και με συγχρηματοδότηση των Κρατών Μελών. Αυτό οδήγησε σε ορισμένα προβλήματα, ιδίως δε στο ότι οι παρεμβάσεις του ΕΤΠΑ δεν είχαν την αναμενόμενη οικονομική αποτελεσματικότητα και ότι τα Κράτη Μέλη χρησιμοποιούσαν τους πόρους του ΕΤΠΑ, όχι για να χρηματοδοτούν επιπλέον σχέδια (*projects*), αλλά για να μειώνουν τις εθνικές χρηματοδοτήσεις για τα projects εκείνα που είχε αποφασισθεί ότι θα προχωρούσαν ούτως ή άλλως. Επιπλέον, βασικό πρόβλημα ήταν ότι **οι χρηματοδοτήσεις του ΕΤΠΑ δίνονταν στη λογική των επιμέρους ad hoc projects και όχι με βάση έναν ολοκληρωμένο περιφερειακό σχεδιασμό.**

Η **μεταρρύθμιση του 1988**, επονομαζόμενη και «πακέτο Ντελόρ», έθεσε συνολικά την Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική σε νέες βάσεις. **Εγκατέλειψε τη λογική των projects προς όφελος ενός συνεκτικού αναπτυξιακού σχεδιασμού ανά περιφέρεια.** Επίσης, προχώρησε στη θέσπιση των κατωτέρω γενικών αρχών, οι οποίες ισχύουν με προσαρμογές μέχρι σήμερα.

Τέλος, η **Συνθήκη του Μάαστριχτ** το 1992 ίδρυσε το **Ταμείο Συνοχής** (άρθ. 130D παρ. 2 της Συνθήκης Ευρωπαϊκής Κοινότητας), το οποίο σχεδιάστηκε ειδικά για να βοηθήσει τις λεγόμενες «χώρες συνοχής» (αρχικά την Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία και Ιρλανδία) να μεταβούν ομαλά στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση με βάση ένα εθνικό πρόγραμμα σύγκλισης. Αν και τα κριτήρια χρηματοδότησης από το Ταμείο Συνοχής είναι *εθνικά* και όχι περιφερειακά, συνεπώς δεν πρόκειται *stricto sensu* για Διαρθρωτικό Ταμείο όπως το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ, σκοπός και αυτού του Ταμείου είναι η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης στις φτωχότερες περιοχές της ΕΕ, δηλαδή των κρατών μελών των οποίων το ΑΕΕ είναι χαμηλότερο από το 90% του κοινοτικού μέσου όρου.

3. Γενικές αρχές της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής και κριτική αποτίμησή τους

Οι **βασικές κατευθυντήριες γραμμές** γύρω από τις οποίες κινείται πλέον η νέα Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική είναι τέσσερις:

1. Η αρχή της «**συγκέντρωσης**»
2. Η αρχή του «**προγραμματισμού**»
3. Η αρχή της «**προσθετικότητας**»

4. Η αρχή της «εταιρικής σχέσης».

1. Η αρχή της συγκέντρωσης

Με βάση αυτήν την αρχή, θα πρέπει η ευρωπαϊκή χρηματοδοτική βοήθεια να επικεντρώνεται σε εκείνες τις περιφέρειες που έχουν την μεγαλύτερη ανάγκη διαρθρωτικής υποστήριξης για την αποφυγή της κατασπατάλησης των σπάνιων ευρωπαϊκών πόρων. Με τη μεταρρύθμιση του 1988 εισήχθησαν οι λεγόμενοι «στόχοι» της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής. Οι «στόχοι» διακυμάνθηκαν αρχικά από πέντε (κατά την προγραμματική περίοδο 1989-1993) σε τρεις σήμερα (κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013). Διαιρούνται σε δύο καθαρά περιφερειακούς στόχους, οι οποίοι αναφέρονται μόνο σε ορισμένες επιλέξιμες γεωγραφικές περιοχές, και σε έναν «οριζόντιο» στόχο, ο οποίος μπορεί να χρηματοδοτήσει προγράμματα και στις περιφέρειες της ΕΕ που δεν είναι επιλέξιμες από τους πρώτους δύο στόχους.

Η αρχή της συγκέντρωσης θεσπίστηκε για δύο βασικούς λόγους: Πρώτον, για να διασφαλισθεί πως τα δικαιούχα Κράτη Μέλη δε θα μπορούν να διευρύνουν κατά το δοκούν τα κριτήρια εθνικής επιλεξιμότητας για τα περιφερειακά προγράμματα στην προσπάθεια να μεγιστοποιήσουν τα οικονομικά οφέλη από τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Δεύτερον – και συναφώς –, για να δοθεί μια ευρωπαϊκή και όχι απλώς εθνική διάσταση στο τι αποτελεί «πρόβλημα περιφερειακής ανάπτυξης».

Αν και έχει γίνει μια σοβαρή προσπάθεια κατά τις δύο τελευταίες προγραμματικές περιόδους, το επίπεδο γεωγραφικής συγκέντρωσης των πόρων δε θεωρείται ακόμα ικανοποιητικό.

2. Η αρχή του προγραμματισμού

Όπως είδαμε, το 1988 η μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής μετέτρεψε τη βάση χρηματοδότησης από τα projects στα περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα. Το βασικό πλεονέκτημα αυτής της μεταρρύθμισης είναι ότι επιτρέπει την ολοκλήρωση διαφόρων μορφών περιφερειακής υποστήριξης σε ένα συνεκτικό περιφερειακό αναπτυξιακό σχέδιο/προγραμματισμό. Η βασική ιδέα ήταν λοιπόν να αυξηθεί η συνεκτικότητα μεταξύ των ατομικών δράσεων, καθώς και το συντονισμό μεταξύ των διαφόρων επιπέδων λήψης απόφασης, ήτοι το ευρωπαϊκό, το εθνικό και το περιφερειακό επίπεδο.

Πλέον ο προγραμματισμός των Ταμείων ακολουθεί μια διαδικασία σε τρία στάδια:

- Στο πρώτο στάδιο, η Ένωση καθορίζει τις λεγόμενες «στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή» οι οποίες απηχούν τις βασικές στρατηγικές προτεραιότητες της Ένωσης ανά τομέα πολιτικής. Μεταξύ αυτών υπάρχουν και οι «Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή», οι οποίες επισημαίνουν τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες που πρέπει να υποστηριχθούν μέσω της πολιτικής συνοχής, έτσι ώστε να ενισχυθούν οι συνέργιες με τη λεγόμενη «Στρατηγική της Λισσαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση», δηλαδή το μεσοπρόθεσμο αναπτυξιακό σχέδιο της ΕΕ στο διεθνή ανταγωνισμό.
- Τα δε Κράτη Μέλη, το καθένα με τις δικές του εσωτερικές διαδικασίες, προβαίνουν στον πρώτο σχεδιασμό των αναπτυξιακών προγραμμάτων τους και υποβάλλουν ένα λεγόμενο «Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ)» για την επόμενη προγραμματική περίοδο (που είναι πλέον

επταετείς). Το ΕΣΠΑ αποτελεί το μέσο αναφοράς για τον μετέπειτα προγραμματισμό των χρηματοδοτήσεων των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων. Ο σχεδιασμός σε αυτό το στάδιο είναι βεβαίως καταρχήν αποκεντρωμένος (“bottom-up”) και αντιστακτικά την αξιολόγηση των διαφόρων αναπτυξιακών αναγκών των τοπικών κοινωνιών από τις περιφερειακές και τις εθνικές αρχές. Έτσι, άλλες χώρες δίνουν περισσότερη έμφαση στα «σκληρά» έργα υποδομής, ενώ άλλες στα προγράμματα κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού ή σε παραγωγικές επενδύσεις. Σε κάθε περίπτωση όμως, **ο εθνικός σχεδιασμός οφείλει να μην αποκλίνει από τις ευρωπαϊκές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές**, πράγμα που εξασφαλίζεται από το ΕΣΠΑ, που διαβιβάζεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (εφεξής «Επιτροπή») για έγκριση μετά την έγκριση των στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών. Σημειωτέον ότι το ΕΣΠΑ διασφαλίζει επίσης τη συνάφεια μεταξύ των προτεραιοτήτων της ΕΕ σε θέματα συνοχής και των Εθνικών Προγραμμάτων Μεταρρύθμισης (ΕΠΜ) που επιβάλλει η Στρατηγική της Λισσαβόνας σε κάθε Κράτος Μέλος για την πρόοδο υλοποίησης των στόχων ανάπτυξης και απασχόλησης που αυτή θέτει.

- Στη βάση του ΕΣΠΑ, σχεδιάζονται τα **Επιχειρησιακά Προγράμματα** από κάθε Κράτος Μέλος, σε στενή συνεργασία και με την τελική έγκριση της Επιτροπής (Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής – DG REGIO). Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα καλύπτουν πάντα μια επταετή περίοδο. Κάθε επιχειρησιακό σχέδιο αφορά μόνο έναν από τους τρεις στόχους, ενώ λαμβάνει χρηματοδότηση μόνο από ένα Ταμείο. Ένα επιχειρησιακό σχέδιο θα λάβει την τελική έγκριση της Επιτροπής εφόσον συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων του ΕΣΠΑ και των Στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών της Ένωσης για τη συνοχή.

Εν ολίγοις, με την αρχή του προγραμματισμού **έχει αυξηθεί το ειδικό βάρος των Ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, και δη της Επιτροπής, στο σχεδιασμό της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής**: Η ευθύνη για τη χάραξη στρατηγικής ανήκει στην Επιτροπή, ενώ οι λεπτομέρειες των προγραμμάτων αναπτύσσονται σε αποκεντρωμένο επίπεδο. Αυτό προφανώς έγινε προς χάριν της συνεκτικότητας της περιφερειακής πολιτικής, αλλά ασκείται κριτική από ορισμένους ότι αντιβαίνει την φιλοσοφία της επικουρικότητας, επί της οποίας ερείδεται το ευρωπαϊκό οικοδόμημα.

3. Η αρχή της προσθετικότητας

Η προσθετικότητα, η οποία ανατρέχει πριν τη μεταρρύθμιση του 1988, σημαίνει ότι **η ευρωπαϊκή χρηματοδότηση θα πρέπει να αυξάνει τη συνολική χρηματοδότηση για διαρθρωτικές πολιτικές**. Με άλλα λόγια, η κοινοτική χρηματοδότηση θα πρέπει να συμπαρασύρει χρηματοδότηση από τα Κράτη Μέλη, ίσης τουλάχιστον αξίας με την ευρωπαϊκή (δηλ. συγχρηματοδότηση κατά 50%). Απόκλιση από την αρχή της προσθετικότητας προβλέπεται ειδικά για το Ταμείο Συνοχής, το οποίο μπορεί να χρηματοδοτεί projects μέχρι και κατά 85% του συνολικού κόστους.

4. Η αρχή της εταιρικής σχέσης

Τέλος, οι εμπνευστές της μεταρρύθμισης του 1988 έκριναν ότι αυτή δε θα ήταν επιτυχής στην εφαρμογή της αν δεν βασιζόταν στη **στενή συνεργασία και συντονισμό μεταξύ όλων των επιπέδων λήψης αποφάσεων, ήτοι του ευρωπαϊκού, του εθνικού και του περιφερειακού**, αλλά και την εμπλοκή των μη κυβερνητικών οργανώσεων.

Την πρώτη και βασική πτυχή της αρχής της εταιρικής σχέσης την είδαμε με τον προγραμματισμό σε τρία στάδια, που εμπλέκει όλους τους εταίρους (Επιτροπή, κυβερνήσεις, περιφέρειες). Μία άλλη πτυχή αυτής της αρχής είναι ο συντονισμός μεταξύ των δράσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων και μεταξύ αυτών και άλλων χρηματοδοτικών εργαλείων της ΕΕ (όπως π.χ. τα χρηματοδοτικά εργαλεία που διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, βλ. παρακάτω υπό κεφ. Ε). Τέλος, θα πρέπει να υπάρξει και συντονισμός μεταξύ της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής συνολικά και των υπολοίπων, μη χωρικών, κοινοτικών και εθνικών πολιτικών. Αυτό είναι ίσως και το πιο δύσκολο να επιτευχθεί.

Αν πρέπει να κάνουμε μια **συνολική κριτική αποτίμηση των γενικών αρχών της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής**, θα διαπιστώσουμε καταρχήν ότι αυτή **επιδέχεται ακόμα πολλές βελτιώσεις**. Οι περισσότεροι ειδικοί ζητούν περισσότερη συγκέντρωση και συνακόλουθα αύξηση της αποτελεσματικότητας των κοινοτικών πόρων. Επίσης, είναι γενικευμένη η αίσθηση ότι απαιτείται περαιτέρω απλοποίηση των διαδικασιών. Επιπλέον, μπορεί να σκεφθεί κανείς την περαιτέρω αντικειμενικοποίηση και τον εξορθολογισμό των κριτηρίων επιλεξιμότητας για χρηματοδότηση projects. Μία λύση που μελετάται από την Επιτροπή είναι η σταδιακή μετατροπή της αναλογίας επιχορηγήσεων/δανείων εις βάρος των πρώτων και προς όφελος των τελευταίων. Μία ακόμα ιδέα είναι η χορήγηση ενός ποσοστού των κοινοτικών πόρων με βάση την ποιότητα των επιδόσεων των περιφερειών, όχι πλέον στην απορροφητικότητα των πόρων (που από μόνη της δε σημαίνει τίποτα αν δε συνοδεύεται από αναπτυξιακές βελτιώσεις), αλλά στην επίτευξη συγκεκριμένων και μετρήσιμων στόχων ανάπτυξης και απασχόλησης που ορίζονται από τη Στρατηγική της Λισσαβόνας (π.χ. επιδόσεις στην καινοτομία σύμφωνα με τα κριτήρια του European Innovation Scoreboard, στην αύξηση του ποσοστού απασχόλησης του ενεργού πληθυσμού συνολικά και των γυναικών, των νέων και των ηλικιωμένων ειδικότερα κ.ά.).

4. Η Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε. στη νέα Μεταρρυθμιστική Συνθήκη (Συνθήκη της Λισσαβόνας)

Η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη («Συνθήκη της Λισσαβόνας»), που διαπραγματεύθηκε η Διακυβερνητική Διάσκεψη μετά τα ανεπιτυχή δημοψηφίσματα για την Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη (πιο γνωστή ως «Ευρωπαϊκό Σύνταγμα») στη Γαλλία και την Ολλανδία το 2005, αντιπροσωπεύει αναμφισβήτητα μια **σημαντική πρόοδο όσον αφορά την περιφερειακή πολιτική** και ως τέτοια θα πρέπει να χαιρετισθεί από χώρες σαν την Ελλάδα. Η νέα Συνθήκη θα πρέπει να έχει επικυρωθεί από όλα τα Κράτη Μέλη το αργότερο εντός του 2008, ούτως ώστε να αρχίσει να εφαρμόζεται από το 2009.

Τα κυριότερα σημεία που αφορούν την Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική είναι τα παρακάτω:

1. Ορίζεται (νέο άρθρ. 3) ότι «Η Ένωση προάγει την οικονομική, κοινωνική και *εδαφική* συνοχή και την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών». Προστίθεται δηλ., όπως θα δούμε αναλυτικότερα παρακάτω, μια καινούρια έννοια: η έννοια της «εδαφικής συνοχής».
2. Εξειδικεύεται περισσότερο (νέο 5 παρ. 3) η αναφορά στην βασική για την ΕΕ *αρχή της επικουρικότητας*, όπου πλέον προστίθενται και τα περιφερειακά και τοπικά όργανα άσκησης πολιτικής («...η Ένωση παρεμβαίνει μόνο εφόσον και κατά τον βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης δεν μπορούν να

επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, μπορούν όμως, λόγω της κλίμακας ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης»).

3. Στο σημερινό τίτλο XVII της Συνθήκης προστίθεται παντού, δίπλα στους όρους «οικονομική και κοινωνική συνοχή», και ο όρος «εδαφική συνοχή», χωρίς όμως να ορίζεται ή να εξειδικεύεται περαιτέρω αυτή η έννοια (βλ. παρακάτω υπό κεφ. Γ). Επίσης, προστίθεται ένα νέο εδάφιο (στο άρθρ. 158) ιδιαίτερου ελληνικού ενδιαφέροντος: «...δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στις αγροτικές περιοχές, τις περιοχές που συντελείται βιομηχανική μετάβαση και τις περιοχές που πλήττονται από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα, όπως οι υπερβόρειες περιοχές που είναι ιδιαίτερα αραιοκατοικημένες και οι νησιωτικές, διασυνοριακές και ορεινές περιοχές».
4. Όλοι πλέον οι ευρωπαϊκοί κανονισμοί στην πολιτική συνοχής θα ψηφίζονται από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε συναπόφαση (και όχι πλέον, όπως γινόταν για παράδειγμα με το λεγόμενο Γενικό Κανονισμό που περιέχει τις γενικές διατάξεις όλων των Διαρθρωτικών Ταμείων, μόνο από το Συμβούλιο με απλή γνωμοδότηση του Κοινοβουλίου). Αυτό θα αυξήσει τη δημοκρατική νομιμοποίηση της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής.